

(1992)

14 Φεβρουαρίου, 1992

[Α. ΛΟΙΖΟΥ, Π. ΠΙΚΗΣ, ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, ΧΑΤΖΗΤΣΑΓΓΑΡΗΣ,
ΠΟΓΙΑΤΖΗΣ, ΝΙΚΗΤΑΣ, ΑΡΤΕΜΙΔΗΣ, ΑΡΤΕΜΗΣ,
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Δ/στές]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ,

Αιτητές,

v.

ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ,

Καθ' ων η Αίτηση.

(Υποθέσεις Αρ. 416/88, 445/88)

Ο περί Απονομής της Δικαιοσύνης (Ποικίλοι Διατάξεις) Νόμος του 1964 (Ν. 33/64) — Η αναθεωρητική δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου βάσει του άρθρου 11(2) — Ταυτίζεται με την αναθεωρητική δικαιοδοσία που παρέχεται από το άρθρο 146 του Συντάγματος και που απονέμεται στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο — Δεσμευτικότητα αποφάσεων — Αναστολή εκτελέσεως τους μόνο βάσει της Δ. 35, Θ. 18 της Πολιτικής Δικονομίας — Η σχετική νομολογία — Η ερμηνεία ότι η δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου βάσει του άρθρου 11(2) του Ν. 33/64 είναι αλληλένδετη και δεν διασπάται από την υποδιαίρεσή της σε πρώτο και δεύτερο βαθμό (οπότε επί εφέσεως η πρωτόδικη απόφαση ατονεί και αναστέλλεται) είναι αδύνατον να συμβιβαστεί με το γράμμα του άρθρου 11(2) — Επιπρόσθετα, τα πορίσματα των Attorney-General v. Georgiou και Γενικός Εισαγγελέας v. Λαζαρίδη και Άλλου και η συναρτώμενη με αυτά ερμηνεία της επιφύλαξης του άρθρου 11(2) — Η απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου της 6/8/64 περί ασκήσεως της δικαιοδοσίας του από ένα μέλος του — Η εναρμονιζόμενη, με αυτήν του άρθρου 11(2), ερμηνεία του άρθρου 11(3) του Ν. 33/64 — Διαφορετική προσέγγιση θα καθιστούσε την δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου βάσει του άρθρου 11(2) ή του 11(3) διάφορη από εκείνη που προβλέπεται στο Σύνταγμα και άγνωστη σε αυτό.

Ερμηνεία — Η ερμηνεία των νόμων ώστε να συνάδουν με το Σύνταγμα, εφόσον δεν το αποκλείει το κείμενό τους, αποτελεί κεφαλαϊώδη κανόνα ερμηνείας, ρητά αναγνωρισμένο από τη νομολογία — Αποτελεί ερμηνευτικό αξίωμα που απορρέει από το Άρθρο 179 του Συντάγματος — Δίκαιο της ανάγκης — Πρωταρχικό μέτρο κρίσεως της αναγκαιότητας υπαγόμενου σε αυτό νομοθετήματος

είναι η ανάγκη η οποία οδήγησε στη θέσπισή του σε συνάρτηση με τη λειτουργικότητα των περιελθόντων σε αποτελμάτωση συνταγματικών θεσμών — Η περίπτωση του Ν. 33 /64 ως δικαίου της ανάγκης.

- 5 Προσφυγή βάσει του άρθρου 146 του Συντάγματος — Αναστολή εκτέλεσεως της πρωτόδικης απόφασης του Ανωτάτου Δικαστηρίου — Εφόσον ασκηθεί έφεση η ακυρωτική απόφαση μπορεί να ανασταλεί στο πλαίσιο της Δ. 35, Θ. 18 — Η αναστολή ανάγεται στη διακριτική ευχέρεια του Δικαστηρίου και παρέχεται μόνον αν συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις που τη δικαιολογούν — Το σύνολο
- 10 πλαίσιο της αναθεωρητικής δικαιοδοσίας του Ανωτάτου Δικαστηρίου : πρόελευση, τρόπος ασκήσεως (σύνθεση), θεραπείες, δεσμευτικότητα αποφάσεων και η σχετική νομολογία και παραπομπές στη θεωρία.
- 15 Η παρούσα απόφαση εξεδόθη, μετά από επιφύλαξή της, επί της αιτήσεως του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας περί αναστολής της αποφάσεως του Δικαστηρίου βάσει της οποίας ακυρώθηκε διορισμός στη θέση Επιμελητή (Κλάδος Γυναικολογίας — Ιατρικές Υπηρεσίες) — Προηγουμένως το Δικαστήριο απέρριψε διάβηγμα
- 20 του Γενικού Εισαγγελέα για επανάνοιγμα της κύριας δίκης, ενόψει γνώσης που κτήθηκε στο μεταξύ, χαρακτηρίζοντάς το άτυπο και μη θεμελιούμενο στο νόμο ενώ δεν διαπιστώθηκε ύπαρξη βασίμου λόγου για το επανάνοιγμα της ακρόασης.
- 25 Το Ανώτατο Δικαστήριο, απορρίπτοντας την αίτηση για αναστολή εκτέλεσεως, αποφάσισε :
1. Σε σειρά πρόσφατων αποφάσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου αποφασίστηκε ότι -
- (α) Η αναθεωρητική δικαιοδοσία που ασκεί δικαστής ή δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου, που ορίζονται βάσει του Άρθρου 11(2) του περί Απονομής της Δικαιοσύνης (Ποικίλοι Διατάξεις) Νόμου του 1964 (Ν 33/64), είναι η αναθεωρητική δικαιοδοσία που παρέχεται από το άρθρο 146 του Συντάγματος και εναποτίθεται στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο.
- 30 (β) Οι αποφάσεις που εκδίδονται ενέχουν τη δεσμευτικότητα που καθορίζει η παράγραφος 5 του Άρθρου 146, και
- (γ) Η εκτέλεση των αποφάσεων αυτών μπορεί να ανασταλεί μόνο εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις που θέτει η Δ.35 Θ.18 της Πολιτικής Δικονομίας που συνιστούν τη μόνη θεσμική διάταξη που διέπει την αναστολή δικαστικών αποφάσεων.
- 40 2. Στην απόφαση *Θαλασσινός ν. Δημοκρατίας* το Ανώτατο Δικαστήριο, επί των αντιστοίχων απόψεων του Γενικού Εισαγγελέα, επεσήμανε ότι:

" Η λογική προέκταση των εισηγήσεων του Γενικού Εισαγγελέα οδηγεί στο συμπέρασμα ότι πρωτόδικες αποφάσεις, βάσει του άρθρου 11(2) του Ν 33/64 στον τομέα της αναθεωρητικής δικαιοδοσίας συνιστούν προκαταρκτική επίλυση της διαφοράς, θέση η οποία προσκρούει στο κείμενο και διατάξεις των προνοιών του άρθρου αυτού της νομοθεσίας". 5

3. Η ερμηνεία των νόμων ώστε να συνάδουν με το Σύνταγμα, εφόσον δεν το αποκλείει το κείμενό τους, αποτελεί κεφαλαιώδη κανόνα ερμηνείας ο οποίος ρητά αναγνωρίστηκε στη *Softoniou and others v. Municipality of Nicosia and others* (1976) 3 C.L.R. 124, 159, και *Police v. Ekdotiki Eteria* (1982) 2 C.L.R. 63, 77 & 78. Ο κανόνας αυτός τον οποίο επικαλέστηκε ο Γενικός Εισαγγελέας αποτελεί ερμηνευτικό αξίωμα το οποίο απορρέει από το Άρθρο 179 του Συντάγματος που καθιερώνει το Σύνταγμα ως τον υπέρτατο νόμο της Δημοκρατίας. Η επίκληση όμως αυτού του κανόνα στο πλαίσιο αυτής της υπόθεσης, παραγνωρίζει - 10 15

(α) ότι ο Ν 33/64 θεσπίστηκε βάσει του δικαίου της ανάγκης για υποστήλωση του Συντάγματος, και

(β) πρωταρχικό μέτρο κρίσης της αναγκαιότητας του νομοθετήματος είναι η ανάγκη η οποία οδήγησε στη θέσπισή του σε συνάρτηση με τη λειτουργικότητα των συνταγματικών θεσμών που είχαν περιέλθει σε αποτελεμάτωση. 20

4. Το Ανώτατο Δικαστήριο που συγκροτήθηκε βάσει του Ν 33/64 είναι, όπως επισημαίνει ο Γενικός Εισαγγελέας στην αγωγή του, ο φορέας των αρμοδιοτήτων και δικαιοδοσιών του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Οι εξουσίες αυτές περιήλθαν στο Ανώτατο Δικαστήριο ως ενιαία οντότητα. Η προβλεπόμενη, όπως εισηγήθηκε από το Άρθρο 11(2) άσκηση της αναθεωρητικής δικαιοδοσίας από μέλος ή μέλη του Δικαστηρίου, όπως ήθελε οριστεί, δεν αποτελεί υποκατάστατο της δικαιοδοσίας του Ανωτάτου Δικαστηρίου, αλλά διαδικασία η οποία συναρτάται με την επιφύλαξη του Άρθρου 11(2) και τη δευτεροβάθμια δικαιοδοσία η οποία παρέχεται με τις διατάξεις του. Η δικαιοδοσία η οποία προβλέπεται από το Άρθρο 11(2) διατηρεί την αυθυπαρξία της μόνο αν δεν ασκηθεί έφεση. Εφόσον ασκηθεί έφεση, η πρωτόδικη απόφαση ατονεί και πρέπει να αναστέλλεται μέχρι την ολοκλήρωση της δευτεροβάθμιας διαδικασίας ενώπιον της ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου προς επίλυση της διαφοράς η οποία αναφύεται στο πλαίσιο της προσφυγής. Η ουσία της εισηγησης του Γενικού Εισαγγελέα είναι ότι η δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου βάσει του Άρθρου 11(2) του Ν 33/64, είναι αλληλένδετη και δεν διασπάται από την υποδιαίρεσή της σε πρώτο και δεύτερο βαθμό. Η ερμηνεία αυτή είναι αδύνατο να συμβιβαστεί με το λεκτικό του Άρθρου 11(2) που αποδίδει χωρίς επιφύλαξη την αναθεωρητική δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου στο δικαστήριο που προβλέπεται από τις διατάξεις του. 25 30 35 40 45

5. Δέουσα είναι η αναφορά και στις *Attorney - General v.*

5 *Georghίου και Γενικός Εισαγγελέας ν. Λαζαρίδη και Άλλου*, όπου αναγνωρίστηκε ότι το Σύνταγμα δεν καθιερώνει δικαίωμα έφεσης και ότι η θεσμοθέτησή του ανάγεται στη νομοθετική λειτουργία. Εξάλλου, έχει αναγνωρισθεί ότι η δικαιοδοσία η οποία παρέχεται από την επιφύλαξη του Άρθρου 11(2) (πρόβλεψη για έφεση), είναι δευτεροβάθμια και ασκείται βάσει και σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις που προβλέπουν και καθορίζουν οι σχετικοί διαδικαστικοί θεσμοί.

10 6. Με απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου της 6/8/64 που λήφθηκε αμέσως μετά τη συγκρότηση του Ανωτάτου Δικαστηρίου (Ν 33/64), αποφασίστηκε ότι η δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου βάσει του Άρθρου 11(2), ασκείται από ένα μέλος του. Η απόφαση αυτή υπόκειται σε αναθεώρηση οποτεδήποτε το Ανώτατο Δικαστήριο κρίνει ότι δικαιολογείται η αύξηση της αριθμητικής σύνθεσης του Ανωτάτου Δικαστηρίου που ασκεί τη δικαιοδοσία που προβλέπεται από το Άρθρο 11(2). Εν πάση περιπτώσει, η ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου μπορεί, όποτε κρίνει τούτο επιβεβλημένο, να αναλάβει απευθείας την εκδίκαση προσφυγής (βλ., μεταξύ άλλων, *Georghiou and others v. Republic* [1987] 3 C.L.R. 980).

25 7. Το δικαστήριο το οποίο συγκροτείται βάσει του Άρθρου 11 (3) είναι φορέας της δευτεροβάθμιας δικαιοδοσίας του Ανωτάτου Δικαστηρίου (High Court) στους τομείς του αστικού και του ποινικού δικαίου. Ό,τι συνάγεται από τις αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου στις Πρωτογενείς Εναρκτήριες Αιτήσεις 1/91 και 2/91, είναι ότι δεν είναι επιτρεπτός ο κατακερματισμός των δικαιοδοσιών του Ανωτάτου Δικαστηρίου, και ότι οι αρμοδιότητες και δικαιοδοσίες που ασκούνται από το δικαστήριο το οποίο συγκροτείται βάσει του Ν 33/64, είναι οι αντίστοιχες που προβλέπονται από το Σύνταγμα. Διαφορετικά η δικαιοδοσία η οποία θα ασκείτο από το Ανώτερο Δικαστήριο βάσει του Άρθρου 11(2) ή του 11(3), θα ήταν διάφορη από εκείνη που προβλέπεται στο Σύνταγμα και άγνωστη σ' αυτό. Όπως η δευτεροβάθμια δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου (High Court) εναποτίθεται στο Ανώτατο Δικαστήριο και ασκείται με τη σύνθεση που καθορίζει το Άρθρο 11(2), έτσι και η αναθεωρητική δικαιοδοσία (Άρθρο 146) του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου εναποτίθεται στο Ανώτατο Δικαστήριο και ασκείται όπως προβλέπεται στο Άρθρο 11(2).

8. Τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγουμε, είναι:

40 Α) Το Άρθρο 11(2) του Ν 33/64 εναποθέτει την αναθεωρητική δικαιοδοσία του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου στο Ανώτατο Δικαστήριο με σύνθεση που ήθελε καθορίσει. Σύμφωνα με την υφιστάμενη απόφαση η δικαιοδοσία αυτή ασκείται από ένα μέλος του Δικαστηρίου.

45 Β) Η δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου που καθορίζεται στο Άρθρο 11(2) είναι, όπως ρητά ορίζεται, εκείνη η οποία

προβλέπεται από το Άρθρο 146 του Συντάγματος. Οι θεραπείες οι οποίες μπορεί να εκδοθούν είναι εκείνες που καθορίζονται στην παράγραφο 4 του άρθρου αυτού του Συντάγματος.

Γ) Η δεσμευτικότητα των αποφάσεων που εκδίδονται βάσει του Άρθρου 146.4, είναι εκείνη που καθορίζεται στην παράγραφο 5 του ίδιου άρθρου. Οι ακυρωτικές αποφάσεις είναι δεσμευτικές έναντι πάντων όπως εξυπακούεται από τη φύση τους και όπως επιβάλλει η αρχή του κράτους δικαίου. 5

Δ) Εφόσον ασκηθεί έφεση, η ακυρωτική απόφαση μπορεί να ανασταλεί στο πλαίσιο της Δ.35 Θ.18. Η αναστολή ανάγεται στη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου και παρέχεται μόνο εφόσον συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις που τη δικαιολογούν. 10

Ε) Στην προκειμένη περίπτωση δε διαπιστώνονται λόγοι που δικαιολογούν την αναστολή.

Αιτήσεις απορρίπτονται χωρίς έξοδα. 15

Αναφερόμενες υποθέσεις :

P.I.K. και Άλλοι ν. Καραγιώργη και Άλλου (1991) 3 Α.Α.Δ. 159·

Δημοκρατία ν. Σαμπών (1991) 1 Α.Α.Δ. 744·

Παπαϊωάννου ν. Δημοκρατίας, ΑΕ 891, απόφαση ημερ. 26/11/91 (1991) 3 Α.Α.Δ. 651· 20

Θαλασσινός ν. Δημοκρατίας, Υπ. Αρ. 345/88, 10/89, και 747/89, απόφαση ημερ. 24/10/90·

Μανρομμάτη ν. Δημοκρατίας (1991) 3 Α.Α.Δ. 543·

Ευσταθίου ν. Δημοκρατίας, Υπ. Αρ. 102/88, απόφαση ημερ. 8/5/91· 25

Sofroniou and Others v. Municipality of Nicosia and Others (1976) 3 C.L.R. 124, 159·

Police v. Ekdotiki ETERIA (1982) 2 C.L.R. 63, 77 και 78·

Attorney - General v. Ibrahim Mustafa (1964) 1 C.L.R. 95·

Aloupas v. National Bank of Greece (1983) 1 C.L.R. 55· 30

Theodorides and Others v. Ploussiou (1976) 3 C.L.R. 319·

Αθηνής ν. Δημοκρατίας (1989) 2 Α.Α.Δ. 71·

Ιερωνυμίδης ν. Δημοκρατίας, Υπ. Αρ. 944/88, απόφαση ημερ. 27/6/91·

3 Α.Α.Δ. Ορφανίδης κ.α. ν. Δημοκρατίας

Attorney - General v. Georghiou (1984) 2 C.L.R. 251·

Γενικός Εισαγγελέας ν. Λαζαρίδη και Άλλου (1992) 2 Α.Α.Δ. 8·

Republic v. Vassiliades (1967) 3 C.L. R. 82·

Branco Salvage Ltd v. Republic (1967) 3 C.L.R. 213·

5 *Δημοκρατία ν. Βιολάρη και Άλλης (1991) 3 Α.Α.Δ.456·*

Veis and Others v. Republic (1979) 3 C.L.R. 537·

Republic v. Petrides (1981) 3 C.L.R. 246·

Republic v. Hadjieftychiou (1986) 3 C.L.R. 2628·

Christoudias v. Republic (1985) 3 C.L.R. 1615·

10 *Georghiou and Others v. Republic (1987) 3 C.L.R. 980·*

Πρωτογενείς Εναρκτήριες Αιτήσεις 1/91 και 2/91, απόφαση ημερ. 16/4/91 (1991) 2 Α.Α.Δ. 150·

PapaMichael v. Republic (1987) 3 C.L.R. 1537·

Αιτήσεις.

15 Αιτήσεις από το Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας για την αναστολή της απόφασης του Ανωτάτου Δικαστηρίου ημερ. 25.6.1990 με την οποία ακυρώθηκε ο διορισμός του Γ. Καλακουτή στη θέση Επιμελητή στον κλάδο γυναικολογίας στις Ιατρικές Υπηρεσίες.

20 *Μ. Τριανταφυλλίδης, Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας και Π. Χ" Δημητρίου, για τους αιτητές.*

Ε. Ευσταθίου και Κ. Ευσταθίου για τον καθ' ου η αίτηση - αιτητή στην Προσφυγή 416/88.

25 *Α. Σ. Αγγελίδης για τον καθ' ου η αίτηση - εφεσίβλητο Γ. Κόλοκο.*

Γ. Τριανταφυλλίδης, για τον καθ' ου η αίτηση - ενδιαφερόμενο μέρος στην πρωτόδικη διαδικασία.

ΛΟΙΖΟΥ, Π. : Την απόφαση του Δικαστηρίου θα δώσει ο Δικαστής Γ. Μ. Πικής.

ΠΙΚΗΣ, Δ. : Μετά την ολοκλήρωση της ακρόασης, ενώπιον της Ολομέλειας, της αίτησης του Γενικού Εισαγγελέα για την αναστολή της εκτέλεσης της πρωτόδικης 5 ακυρωτικής απόφασης του Ανωτάτου Δικαστηρίου της 25/6/90 (με την οποία ακυρώθηκε ο διορισμός του ενδιαφερόμενου μέρους) και την επιφύλαξη της απόφασης του Δικαστηρίου, ο Γενικός Εισαγγελέας, με επιστολή του στον Αρχιπρωτοκολλητή, εξαιτείται το επανάνοιγμα της 10 ακρόασης ώστε να διαφοροποιήσει την επιχειρηματολογία του ενόψει γνώσης η οποία κτήθηκε στο μεταξύ, αναφορικά με την αντιμετώπιση παρόμοιων θεμάτων στη Γαλλία. Το διάβημα, όπως μπορεί να χαρακτηριστεί η επιστολή του Γενικού Εισαγγελέα, είναι άτυπο και δε θεμελιώνεται 15 σε οποιοδήποτε άρθρο του νόμου ή διαδικαστικό κανονισμό. Δε διαπιστώνεται βάσιμος λόγος που να δικαιολογεί το επανάνοιγμα της ακρόασης της αίτησης (για σκοπούς καθοδήγησης βλ., μεταξύ άλλων, *P.I.K. & άλλοι ν. Καραγιώργη και άλλου* (1991) 3 Α.Α.Δ. 159, *Δημοκρατία ν. Σαμψών* (1991) 1 Α.Α.Δ. 744 και *Παπαϊωάννου ν. Δημοκρατίας* (1991) 3 Α.Α.Δ.) 651. 20

Θα προχωρήσουμε στην έκδοση της επιφυλαχθείσας απόφασής μας, στην αίτηση του Γενικού Εισαγγελέα για την αναστολή της απόφασης του Ανωτάτου Δικαστηρίου 25 βάσει της οποίας ακυρώθηκε ο διορισμός του Γ. Καλακούτη, ημερομηνίας 25/6/90 στη θέση Επιμελητή στον κλάδο της γυναικολογίας στις ιατρικές υπηρεσίες.

Σε σειρά πρόσφατων αποφάσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου αποφασίστηκε ότι - 30

(α) Η αναθεωρητική δικαιοδοσία που ασκεί δικαστής ή δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου, που ορίζονται βάσει του Άρθρου 11(2) του περί Απονομής της Δικαιοσύνης (Ποικίλαι Διατάξεις) Νόμου του 1964 (Ν 33/64), είναι η αναθεωρητική δικαιοδοσία που παρέχεται από το άρθρο 35

146 του Συντάγματος και εναποτίθεται στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο.

(β) Οι αποφάσεις που εκδίδονται ενέχουν τη δεσμευτικότητα που καθορίζει η παράγραφος 5 του Άρθρου 146, 5 και

(γ) Η εκτέλεση των αποφάσεων αυτών μπορεί να ανασταλεί μόνο εφόσο συντρέχουν οι προϋποθέσεις που θέτει η Δ.35 Θ.18 της Πολιτικής Δικονομίας που συνιστούν τη μόνη θεσμική διάταξη που διέπει την αναστολή δικαστικών αποφάσεων. (Βλ. *Θαλασσινός ν. Δημοκρατίας - Συνεκδικαζόμενες Προσφυγές Αρ. 345/88, 10/89 και 747/89 - αποφασίστηκαν στις 24/10/90 και θα δημοσιευθούν στους τόμους των αποφάσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου (1990) 3 Α.Α.Δ., Μαυρομμάτης ν. Δημοκρατίας (1991) 3 Α.Α.Δ. 543, και Ευσταθίου ν. Δημοκρατίας - Υπόθεση Αρ. 102/88 - αποφασίστηκε στις 8/5/91 και θα δημοσιευθεί στους τόμους των αποφάσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου (1991) 4 Α.Α.Δ..*

Εναντίον των πιο πάνω αποφάσεων ο Γενικός Εισαγγελέας άσκησε έφεση, επικαλούμενος τους ίδιους λόγους που πρόβαλε ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου κατά την ακρόαση των αιτήσεων, η οποία δεν έγινε δεκτή. Η επιχειρηματολογία που πρόβαλε ο Γενικός Εισαγγελέας στις προαναφερθείσες υποθέσεις συνοψίζεται ως εξής, σε 25 μια απ' αυτές, στη *Θαλασσινού ν. Δημοκρατίας της 24/10/90 (ανωτέρω)* :

"Το άρθρο 146 εναποθέτει την άσκηση της αναθεωρητικής δικαιοδοσίας στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο. Η δικαιοδοσία αυτή περιήλθε μετά τη θέσπιση του Ν33/64 στην ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Η άσκηση της αναθεωρητικής δικαιοδοσίας σε πρώτο βαθμό από ένα μέλος του Ανωτάτου Δικαστηρίου δεν αναιρεί την αρμοδιότητα της ολομέλειας ως του ουσιαστικού φορέα της δικαιοδοσίας· έπεται ότι η 35 απόφαση του πρωτόδικου Δικαστή δεν αποτελεί την

οριστική επίλυση της εγερθείσας διαφοράς, δεσμευτικής για κάθε όργανο και αρχή της Δημοκρατίας όπως προβλέπεται στην παράγραφο 5 του άρθρου 146. Μετά την άσκηση έφεσης η απόφαση χάνει τον τελεσίδικό της χαρακτήρα και η διαφορά τίθεται ενώπιον του αρμόδιου οργάνου (της ολομέλειας) για οριστική επίλυση. 5
 'Αφετέρου το άρθρο 30 του Συντάγματος κατοχυρώνει την απρόσκοπτη προσφυγή στα δικαστήρια τα οποία καθορίζει το Σύνταγμα. Μετά τη θέσπιση του Ν 33/64 αρμόδιο δικαστήριο για την επίλυση θεμάτων που ανάγονται στη δικαιοδοσία του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου βάσει του άρθρου 146 είναι η ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Και εφόσον η διαφορά δεν επιλύεται από την ολομέλεια το θέμα παραμένει σε εκκρεμότητα, διαπίστωση που καθιστά την αναστολή της 10
 απόφασης ουσιαστικό συνεπακόλουθο της έφεσης." 15

Στην πιο πάνω υπόθεση το Δικαστήριο επεσήμανε ότι,

"Η λογική προέκταση των εισηγήσεων του Γενικού Εισαγγελέα οδηγεί στο συμπέρασμα ότι πρωτόδικες αποφάσεις, βάσει του άρθρου 11(2) του Ν 33/64 στον τομέα της αναθεωρητικής δικαιοδοσίας συνιστούν προκαταρκτική επίλυση της διαφοράς, θέση η οποία προσκρούει στο κείμενο και διατάξεις των προνοιών του άρθρου αυτού της νομοθεσίας." 20

Εκτός από τις εφέσεις που έχουν ασκηθεί, εκκρεμεί 25
 ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου και αριθμός άλλων αιτήσεων για αναστολή ακυρωτικών αποφάσεων που εκδόθηκαν στην άσκηση της αναθεωρητικής δικαιοδοσίας του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Για την αποφυγή της πολλαπλότητας των διαδικασιών, το Ανώτατο Δικαστήριο έκρινε ορθό τον ορισμό, ενώπιον της ολομέλειας, της υπό κρίση αίτησης που υποβλήθηκε στο πλαίσιο της έφεσης (Α.Ε. 1139) που ασκήθηκε εναντίον της ακυρωτικής απόφασης. Ο Γενικός Εισαγγελέας πρόβαλε ανάλογη επιχειρηματολογία με εκείνη στη *Θαλασσινός*, και υπέβαλε ότι οι 30
 διατάξεις του Ν 33/64 πρέπει να ερμηνεύονται και εφαρ- 35

μόζονται με τρόπο που να εναρμονίζονται με το Σύνταγμα. Η ερμηνεία των νόμων ώστε να συνάδουν με το Σύνταγμα, εφόσον δεν το αποκλείει το κείμενό τους, αποτελεί κεφαλαιώδη κανόνα ερμηνείας ο οποίος ρητά 5 αναγνωρίστηκε στη *Sofroniou and others v. Municipality of Nicosia and others* (1976) 3 C.L.R. 124, 159, και *Police v. Ekdotiki Eteria* (1982) 2 C.L.R. 63, 77 & 78. Ο κανόνας αυτός τον οποίο επικαλέστηκε ο Γενικός Εισαγγελέας αποτελεί ερμηνευτικό αξίωμα το οποίο απορρέει από το 10 Άρθρο 179 του Συντάγματος που καθιερώνει το Σύνταγμα ως τον υπέρτατο νόμο της Δημοκρατίας. Η επίκληση όμως αυτού του κανόνα στο πλαίσιο αυτής της υπόθεσης, παραγνωρίζει -

(α) ότι ο Ν 33/64 θεσπίστηκε βάσει του δικαίου της 15 ανάγκης για υποστήλωση του Συντάγματος, και

(β) πρωταρχικό μέτρο κρίσης της αναγκαιότητας του νομοθετήματος είναι η ανάγκη η οποία οδήγησε στη θέσπισή του σε συνάρτηση με τη λειτουργικότητα των συνταγματικών θεσμών που είχαν περιέλθει σε αποτελμάτωση 20 (βλ. μεταξύ άλλων, *Attorney - General v. Ibrahim Mustafa*, 1964 1 C.L.R. 95, *Aloupas v. National Bank of Greece* (1983) 1 C.L.R. 55, και *Theodorides and others v. Ploussiou* (1976) 3 C.L.R. 319).

Το Ανώτατο Δικαστήριο που συγκροτήθηκε βάσει του 25 Ν 33/64 είναι, όπως επισημαίνει ο Γενικός Εισαγγελέας στην αγόρευσή του, ο φορέας των αρμοδιοτήτων και δικαιοδοσιών του Ανωτάτου Δικαστηρίου, όπως διαπιστώθηκε και στην *Αθηνής ν. Δημοκρατίας* (1989) 2 Α.Α.Δ. 71. Οι εξουσίες αυτές περιήλθαν στο Ανώτατο Δικαστήριο ως 30 ενιαία οντότητα. Η προβλεπόμενη, όπως εισηγήθηκε, από το Άρθρο 11(2) άσκηση της αναθεωρητικής δικαιοδοσίας από μέλος ή μέλη του Δικαστηρίου, όπως ήθελε ορισθεί, δεν αποτελεί υποκατάστατο της δικαιοδοσίας του Ανωτάτου Δικαστηρίου, αλλά διαδικασία η οποία συναρτάται με 35 την επιφύλαξη του Άρθρου 11(2) και τη δευτεροβάθμια δικαιοδοσία η οποία παρέχεται με τις διατάξεις του. Η δι-

καιοδοσία η οποία προβλέπεται από το Άρθρο 11(2) διατηρεί την αυθυπαρξία της μόνο αν δεν ασκηθεί έφεση.

Εφόσον ασκηθεί έφεση, η πρωτόδικη απόφαση ατονεί και πρέπει να αναστέλλεται μέχρι την ολοκλήρωση της δευτεροβάθμιας διαδικασίας ενώπιον της ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου προς επίλυση της διαφοράς η οποία αναφύεται στο πλαίσιο της προσφυγής. Η ουσία της εισήγησης του Γενικού Εισαγγελέα είναι ότι η δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου βάσει του Άρθρου 11 (2) του Ν 33/64, είναι αλληλένδετη και δε διασπάται από την υποδιαίρεσή της σε πρώτο και δεύτερο βαθμό. Η ερμηνεία αυτή είναι αδύνατο να συμβιβαστεί με το λεκτικό του Άρθρου 11(2) που αποδίδει χωρίς επιφύλαξη την αναθεωρητική δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου στο δικαστήριο που προβλέπεται από τις διατάξεις του.

Τα λειτουργικά προβλήματα που προκύπτουν από τη διαίρεση της αναθεωρητικής δικαιοδοσίας σε δύο στάδια, εκτός αν υιοθετηθεί η ερμηνεία που υποστήριξε ο Γενικός Εισαγγελέας, είναι τόσο μεγάλα, μας πληροφόρησε, που σε ορισμένες περιπτώσεις οδηγούν σε παράλυση της δημόσιας υπηρεσίας μέχρι την αποπεράτωση της έφεσης. Οι ιδιαίτεροι λόγοι που συνηγορούν υπέρ της αναστολής της εφεσιβληθείσας απόφασης, αναφέρονται στην ένορκη δήλωση της Μάρως Κυπριανού, λειτουργού στη Γραμματεία της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας.

Ο κ. Ευσταθίου εκ μέρους του αιτητή στην Προσφυγή 416/88 - εφεσιβλήτου, διαφώνησε με τις εισηγήσεις του Γενικού Εισαγγελέα, και υποστήριξε την απόρριψη της αίτησης. Οι θέσεις του συνοψίζονται ως εξής :

(α) Το άρθρο 11(2) δεν αφήνει αμφιβολίες ως προς την οριστικότητα και τον τελεσίδικο χαρακτήρα των αποφάσεων που εκδίδονται βάσει του άρθρου αυτού του Ν 33/64. Ο δικαστής ή οι δικαστές που ορίζονται για την ενάσκηση της δικαιοδοσίας αυτής περιβάλλονται με όλες τις αρμοδιότητες και δικαιοδοσίες που προβλέπει το Άρθρο 146

του Συντάγματος.

(β) Όχι μόνο ως θέμα ερμηνείας των διατάξεων του Άρθρου 11(2) προκύπτει ως αυτοτελής η δικαιοδοσία που παρέχεται από τις διατάξεις του, αλλά και ως θέμα πρακτικής υιοθέτηση των εισηγήσεων του Γενικού Εισαγγελέα 5 θα οδηγούσε σε ανατροπή και αναστάτωση ενός συστήματος που έχει λειτουργήσει με επιτυχία για τριάντα σχεδόν χρόνια.

(γ) Αναστολή μπορεί να εγκριθεί μόνο στις προβλεπόμενες από τη Δικονομία περιπτώσεις (Δ.35 Θ.18). Αναστολή μπορεί να διαταχθεί μόνο εφόσον διαπιστώνονται 10 εξαιρετικές περιστάσεις, όπως καθορίστηκαν στην *Ιερωνυμίδης ν. Δημοκρατίας - Προσφυγή 944/88* - αποφασίστηκε στις 27/6/91 και θα δημοσιευθεί στους τόμους των 15 αποφάσεων του Αν. Δικαστηρίου (1991) 4 Α.Α.Δ., από την οποία παρέθεσε το πιο κάτω απόσπασμα :

"Τι συνιστά εξαιρετικές περιστάσεις, είναι δύσκολο να προκαθορισθεί και ανεπιθύμητο να προσδιορισθεί 20 εξαντλητικά. Οι περιστάσεις πρέπει να συσχετίζονται με τις συνέπειες εφαρμογής της πρωτόδικης απόφασης στη συγκεκριμένη περίπτωση, και να καταφαίνονται οι ιδιαίτερα δυσμενείς συνέπειες σε περίπτωση επιτυχίας της έφεσης. Το εξαιρετικό των περιστάσεων πρέπει να 25 προκύπτει από το συσχετισμό, αφενός, των συνεπειών της άμεσης εφαρμογής της ακυρωτικής απόφασης και των δυσχερειών, αφετέρου, αποκατάστασης της προηγούμενης κατάστασης πραγμάτων σε περίπτωση επιτυχίας της έφεσης. Σ' αυτά πρέπει να προστεθεί ότι οποτεδήποτε αναστέλλεται πρωτόδικη ακυρωτική απόφαση, δικαιολογείται η επιτάχυνση της ακρόασης της έφεσης 30 γιατί για όσο χρόνο διαρκεί η αναστολή αιωρείται η νομικότητα στη λειτουργία της Δημόσιας Υπηρεσίας".

Ο κ. Αγγελίδης, εκ μέρους του επιτυχόντα αιτητή στην 35 Προσφυγή 445/88, υιοθέτησε το σκεπτικό της *Θαλασσινός*

ν. Δημοκρατίας (ανωτέρω), από την οποία παραθέτει εκτεταμένα αποσπάσματα. Για τους λόγους που εκτίθενται στη Θελασσινός, πρέπει να απορριφθεί, όπως εισηγήθηκε, και αυτή η αίτηση του Γενικού Εισαγγελέα.

Για την ολοκλήρωση της εικόνας η οποία διαγράφεται 5
από τη νομολογία ως προς το δικαιοδοτικό πλαίσιο των
εξουσιών και αρμοδιοτήτων του Ανωτάτου Δικαστηρίου,
πρέπει να αναφερθούμε και στις : *Attomey - General v.*
Georghίου (1984) 2 C.L.R. 251, και *Γενικός Εισαγγελέας*
ν. Λαζαρίδη και άλλου (1992) 2 Α.Α.Δ. 8, όπου αναγνωρί- 10
στηκε ότι το Σύνταγμα δεν καθιερώνει δικαίωμα έφεσης
και ότι η θεσμοθέτησή του ανάγεται στη νομοθετική λει-
τουργία. Εξάλλου, έχει αναγνωρισθεί ότι η δικαιοδοσία η
οποία παρέχεται από την επιφύλαξη του Άρθρου 11(2)
(πρόβλεψη για έφεση), είναι δευτεροβάθμια και ασκείται 15
βάσει και σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις που προβλέ-
πουν και καθορίζουν οι σχετικοί διαδικαστικοί θεσμοί
(βλ., μεταξύ άλλων, *Republic v. Vassiliades* [1967] 3 C.L.R.
82, *Branco Salvage Ltd v. Republic* (1967) 3 C.L.R. 213, και
Δημοκρατία ν. Βιολάρη & άλλης (1991] 3 Α.Α.Δ. 456). 20

Εκτός από τις πρόσφατες αποφάσεις (που μνημονεύο-
νται στο προοίμιο της απόφασης), και σειρά προγενέστε-
ρων αποφάσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου καθορίζει
ότι η αναστολή αποφάσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου
που εκδίδονται βάσει και στο πλαίσιο της δικαιοδοσίας 25
που παρέχεται από το Άρθρο 146 και ασκείται από δικα-
στήριο που συγκροτείται βάσει του Άρθρου 11(2), υπόκει-
ται στις πρόνοιες της Δ.35 Θ.18, και μπορεί να εγκριθεί
μόνο εφόσον συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις (βλ. με- 30
ταξύ άλλων, *Veis and others v. Republic* (1979) 3 C.L.R.
390, *Veis and others v. Republic* (1979) 3 C.L.R. 537,
Republic v. Petrides [1981] 3 C.L.R. 246, *Republic v.*
Hadjleftychiou (1986) 3 C.L.R. 2628, και *Christoudias v.*
Republic (1985) 3 C.L.R. 1615).

Με απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου της 6/8/64 35
που λήφθηκε αμέσως μετά τη συγκρότηση του Ανωτάτου

Δικαστηρίου (N 33/64), αποφασίστηκε ότι η δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου βάσει του Άρθρου 11(2), ασκείται από ένα μέλος του. Η απόφαση αυτή υπόκειται σε αναθεώρηση ο,ποτεδήποτε το Ανώτατο Δικαστήριο κρίνει ότι δικαιολογείται η αύξηση της αριθμητικής σύνθεσης του Ανωτάτου Δικαστηρίου που ασκεί τη δικαιοδοσία που προβλέπεται από το Άρθρο 11(2). Εν πάση περιπτώσει, η ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου μπορεί, όποτε κρίνει τούτο επιβεβλημένο, να αναλάβει απευθείας την εκδίκαση προσφυγής (βλ., μεταξύ άλλων, *Georgiou and others v. Republic* [1987] 3 C.L.R. 980).

Ανάλογες εισηγήσεις μ' αυτές που προβλήθηκαν σ' αυτή την υπόθεση, αναφορικά με το δικαιοδοτικό πλαίσιο και λειτουργία του Ανωτάτου Δικαστηρίου βάσει του Άρθρου 11(2) του Ν 33/64, υποβλήθηκαν απο το Γενικό Εισαγγελέα και στις *Πρωτογενείς εναρκτήριες αιτήσεις* 1/91 & 2/91 (1991) 2 Α.Α.Δ. 150), σε σχέση με τη δευτεροβάθμια δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου σε αστικές και ποινικές υποθέσεις που προσδιορίζεται στο Άρθρο 11(3).

Ο Γενικός Εισαγγελέας υπέβαλε, σ' εκείνες τις υποθέσεις, ότι το Εφετείο το οποίο συγκροτείται βάσει του Άρθρου 11(3), δεν περιβάλλεται με την ολότητα των εξουσιών και αρμοδιοτήτων που παρέχονται από το Σύνταγμα στο Ανώτατο Δικαστήριο (High Court), και ότι αυτοτέλεια στην άσκηση της δευτεροβάθμιας δικαιοδοσίας που παρέχει το Άρθρο 152.1 του Συντάγματος ενυπάρχει μόνο στην ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Και στην περίπτωση του Άρθρου 11(3), όπως και στην περίπτωση του Άρθρου 11(2), η αριθμητική σύνθεση του δικαστηρίου στο οποίο εναποτίθεται η άσκηση των αντίστοιχων δικαιοδοσιών, επαφίεται στο Ανώτατο Δικαστήριο. Το Ανώτατο Δικαστήριο απέρριψε την εισήγηση, επισημαίνοντας ότι το δικαστήριο το οποίο συγκροτείται βάσει του Άρθρου 11(3) είναι ο φορέας της δευτεροβάθμιας δικαιοδοσίας του Ανωτάτου Δικαστηρίου (High Court) στους τομείς του αστικού και του ποινικού δικαίου. Ό,τι συνάγεται από τις αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου στις Πρωτογενείς Εναρκτήριες Αιτήσεις 1/91 και 2/91, είναι ότι δεν είναι

επιτρεπτός ο κατακερματισμός των δικαιοδοσιών του Ανωτάτου Δικαστηρίου, και ότι οι αρμοδιότητες και δικαιοδοσίες που ασκούνται από το δικαστήριο το οποίο συγκροτείται βάσει του Ν 33/64, είναι οι αντίστοιχες που προβλέπονται από το Σύνταγμα. Διαφορετικά, η δικαιοδοσία η οποία θα ασκείτο από το Ανώτατο Δικαστήριο βάσει του Άρθρου 11(2) ή του 11(3), θα ήταν διάφορη από εκείνη που προβλέπεται στο Σύνταγμα και άγνωστη σ' αυτό.

Όπως η δευτεροβάθμια δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου (High Court) εναποτίθεται στο Ανώτατο Δικαστήριο, και ασκείται με τη σύνθεση που καθορίζει το Άρθρο 11(2), έτσι και η αναθεωρητική δικαιοδοσία (Άρθρο 146) του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου εναποτίθεται στο Ανώτατο Δικαστήριο και ασκείται όπως προβλέπεται στο Άρθρο 11(2).

Τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγουμε, είναι :

1) Το Άρθρο 11(2) του Ν 33/64 εναποθέτει την αναθεωρητική δικαιοδοσία του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου στο Ανώτατο Δικαστήριο με σύνθεση που ήθελε καθορίσει. Σύμφωνα με την υφιστάμενη απόφαση η δικαιοδοσία αυτή ασκείται από ένα μέλος του Δικαστηρίου.

2) Η δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου που καθορίζεται στο Άρθρο 11(2) είναι, όπως ρητά ορίζεται, εκείνη η οποία προβλέπεται από το Άρθρο 146 του Συντάγματος. Οι θεραπείες οι οποίες μπορεί να εκδοθούν είναι εκείνες που καθορίζονται στην παράγραφο 4 του άρθρου αυτού του Συντάγματος.

3) Η δεσμευτικότητα των αποφάσεων που εκδίδονται βάσει του Άρθρου 146.4, είναι εκείνη που καθορίζεται στην παράγραφο 5 του ίδιου άρθρου. Οι ακυρωτικές αποφάσεις είναι δεσμευτικές έναντι πάντων (βλ. μεταξύ άλλων, Πορίσματα Νομολογίας του Συμβουλίου Επικρατείας 1929-1959, σελ. 279. Δαγτόγλου "Γενικό Διοικητικό

Δίκαιο" - Τόμος 2 [1982] σελ. 107, και *Paramichael v. Republic* [1987] 3 C.L.R. 1357), όπως εξυπακούεται από τη φύση τους και όπως επιβάλλει η αρχή του κράτους δικαίου.

- 5 4) Εφόσον ασκηθεί έφεση, η ακυρωτική απόφαση μπορεί να ανασταλεί στο πλαίσιο της Δ.35 Θ.18. Η αναστολή ανάγεται στη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου και παρέχεται μόνο εφόσο συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις που τη δικαιολογούν.
- 10 5) Στην προκείμενη περίπτωση δε διαπιστώνονται λόγοι που δικαιολογούν την αναστολή.

Οι αιτήσεις απορρίπτονται. Δεν εκδίδεται διαταγή για τα έξοδα.

Οι αιτήσεις απορρίπτονται χωρίς έξοδα.